

Vincenzo Leonardi (1589/90-1646)

Atlantic canary (*Serinus canaria* L. 1758) c. 1619–22

<https://www.rct.uk/collection/927609/atlantic-canary-serinus-canarianbspl-1758>

Wat is zijn afstamming, van waar komt de Belgische Waterslager ?

Afstamming (afkomst, origine, herkomst, komaf)

is een term met een tweeledig gebruik, en dit zowel voor het leiden naar de oer-voorvader als naar de voorouders aan de oorsprong van een ras.

Het is **algemeen erkend en aanvaard** dat de wilde kanarie of eilandkanarie (Atlantic canary), die voorkomt op de Canarische Eilanden, de Madeira- en de Azorenarchipel, wetenschappelijk genoemd *Serinus canaria*, de oer-voorvader is van de gedomesticeerde kanarie (*Serinus canaria forma domestica*) in al zijn mogelijke vormen of rassen.

Als voorouders of **oorsprong van het zangkanarie-ras Belgische Waterslager**, ook Franstalig Canaris Malinois genoemd, wordt gewezen naar de Saksische Kanarie, door de

Standaard sectie B – Beoordelingsnormen voor de Belgische Waterslager - Canaris Malinois van de Confédération Ornithologique Mondiale /Ordre Mondial des Juges

Le Malinois est issu du canari SAXON qui, en fait, n'était pas un oiseau roulant, mais bien un « slagvogel ».

C'était un grand oiseau jaune, fort apprécié en Belgique. Ce sont les belges qui ont essayé d'initier cet oiseau au chant du rossignol.

Au début, il ne fut pas question de système quelconque de jugement, mais chaque éleveur s'efforçait de perfectionner ce qu'il aimait dans leur chant. C'est ainsi que différents stams avec des tours de chant bien définis se sont formés.

En appliquant une sélection (comme les allemands le faisaient chez leurs Harz), le début du siècle vit la création des stams de Malinois avec des tours spécifiques.

A la même époque, des associations ont pris naissance, et ce fut le début d'élevage des Malinois.

De Belgische Waterslager stamt af van de **Saksische kanarie** (*afkomstig uit Duitsland, red.*), die in wezen geen rolvogel was, maar een **slagvogel**. Het was een grote gele vogel die bij de Belgen bijzonder geliefd was. Zij waren het die trachtten **de zang van de nachtegaal** in deze vogel te brengen.

In het begin was er geen sprake van enig keursysteem en iedere kweker probeerde datgene te vervolmaken wat hij in die zang mooi vond. Zo ontstonden er (*vanaf de jaren 1870, red.*) bepaalde stammen die met bepaalde toeren op de voorgrond traden.

Door **selectie** (zoals de Duitsers met de harzers) kwamen er in de buurt van de eeuwwisseling (*1800 naar 1900, red.*) reeds stammen waterslagers voor met voor die vogels **kenmerkende toeren**. Omstreeks die tijd ontstonden ook de verenigingen en de waterslagerscultuur kwam op gang. (*Verenigde Vrienden van Antwerpen was de eerste vereniging in 1872, red.*)

In een uniek stuk

waterslagersproza uit de pioniersjaren

van de Koninklijke Belgische Federatie van Kanarielifhebbers, getiteld 'De Belgische Waterslager en de Mechelse Zangkanarievogel' verschenen in het « Officieel orgaan der Belgische Federatie » en gedateerd 25 juli 1912, verwijst de stichter van de federatie, dhr. H. Thijs, naar deze voornoemde Saksische Kanarie of Kanarievogel uit het Harz-gebergte in Duitsland.

Zie ook 'De Belgische Waterslager en de Mechelse Zangkanarievogel' H. Thijs

<http://www.dbws.be> ---> opties ---> infopagina

Een citaat uit het artikel van de heer H. Thijs.

“Vele, vele jaren reeds zijn deze vogels (*kanarievogels, red.*) hier te lande gekend en voor men er toe overging meer den zang te verfijnen en te veredelen, werd hij het meest geteeld om zijn pluim en lichaamsbouw. In de eerste helft der vorige eeuw had men hier vereenigingen van postuurvogels en van zogenaamde « geëmailleerde », maar van vereenigingen waarin de zang de hoofdstrekking was, vinden wij nergens een spoor.

Postuur en pluim werden geteeld maar beide rassen zijn, wij weten het al te wel, zonder eenige waardeerbare zangeigenschap. Naar het gezang werd dus niet geluisterd en wij kunnen er niet uit afleiden dat weinige of geene kweekers te dien tijde den zang, althans niet den schoonen zang, kenden. Men wist niet hoe het aan te leggen om den zang te verbeteren en naar de pluim kweeken baarde ook minder zorg. Ziehier ten andere wat een paar weken geleden ons lid B. Peleman voorlas uit een alleszins merkwaardig werk, door Mr. W. Kluhs, in het Duitsch over onze vogels geschreven. “

Zie ook 'Der „Belgische Waterslager“ und sein Gesang' W. Kluhs, Wolgast – 1912
<http://www.dbws.be> ---> opties ---> infopagina

Von Mitte der dreißiger bis Mitte der Sechzigerjahre des vorigen Jahrhunderts zogen Händler aus dem Harz (Deutschland), ihre Kanarien auf dem Rücken tragend, nach Holland. Die bedeutendsten unter diesen Händlern waren Reiche, Müller, Schröder und Frau Dölitzsch. Kanarienvogel mit Nachtigall touren, unter denen Glucker- und Kollerstrophen in vorzüglicher Ausführung vertreten waren, gelangten durch jene Händler nach Holland und Belgien Und während derartige Sänger im Wechsel der Gesangsmode in Deutschland nach und nach verschwanden, hielt man an jenem Nachtigall artigen Gesang namentlich in Belgien zähe fest.

Als ich in meinem in der Creutz'schen Verlagsbuchhandlung in Magdeburg erschienenen Buch «Der Kanariengesang» den jetzt in Deutschland kultivierten Kanariengesang beschrieb, hatte ich von dem Vorhandensein des «Belgischen Waterslagers» noch keine Kenntnis. Es wurden mir zwar aus Deutschland die verschiedenartigsten Kanariensänger zum Abhören und Studium zugesandt, aber die «Waterslagers», deren Gesang ich in frühester Jugend, obwohl unter anderer Bezeichnung gekannt, waren nicht darunter.

Ehe ich an die Darstellung dieses eigenartigen Gesanges gehe, muss ich der Vollständigkeit halber noch folgendes ausführen. Mit der Bezeichnung «Waterslager» nennt man in Belgien einen gelben Kanarienvogel, der durch seinen lauten und wiederum auch sanften und

« Van het midden van de jaren dertig tot het midden van de jaren zestig van de vorige eeuw (*1835-1865, red.*) trokken handelaren uit het Harz-gebergte (Duitsland) met hun kanaries op hun rug naar Nederland. De belangrijkste onder deze handelaren waren Reiche, Müller, Schröder en mevrouw Dölitzsch. Kanarievogels met nachtegaal-toeren, waaronder kloek- en kollerstroken in uitstekende uitvoering vertegenwoordigd waren, kwamen door die handelaren naar Nederland en België. **En terwijl dergelijke zangers in Duitsland, als gevolg van de verandering van de zangmode, geleidelijk aan verdwenen, hield men in het bijzonder in België aan dit nachtegaal achtige lied hardnekkig vast.**

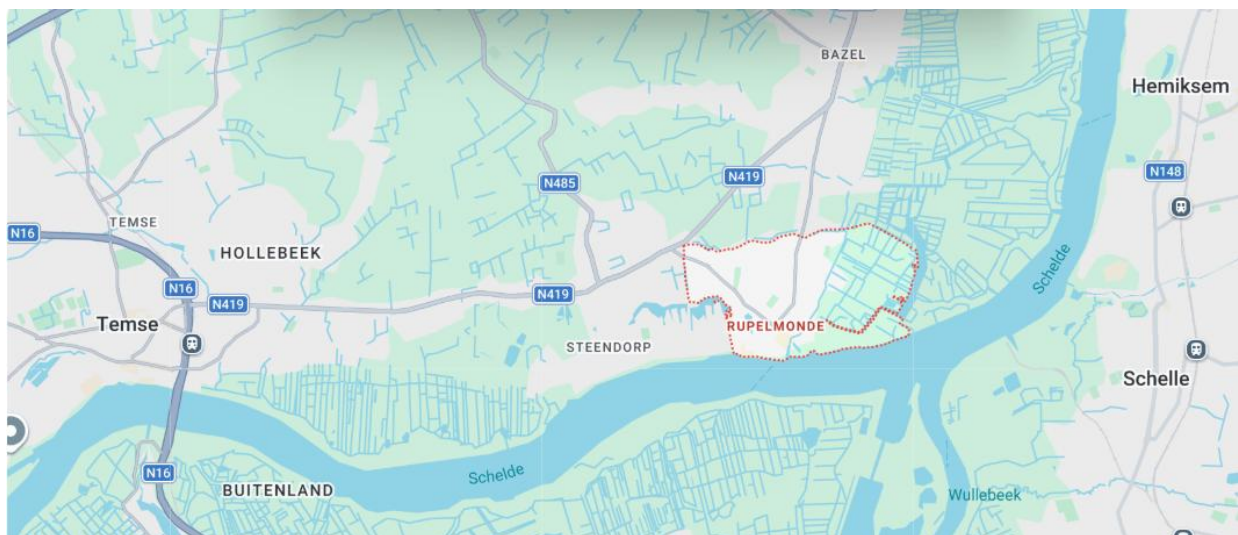
Toen ik in mijn boek "Der Kanariengesang", bij de uitgeverij Creutz in Maagdenburg, de nu in Duitsland gecultiveerde kanariezang beschreef, was ik nog niet op de hoogte van het bestaan van de "Belgische Waterslager". De meest uiteenlopende zangkanaries werden mij uit Duitsland toegestuurd om te beluisteren en te bestuderen, maar **de "Waterslagers", wiens zang ik uit mijn vroegste jeugd kende, zij het onder een andere benaming**, waren daar niet bij.

Voordat ik inga op de voorstelling van dit merkwaardige gezang, moet ik volledigheidshalve nog het volgende vermelden. De naam "Waterslager" wordt in België gebruikt voor een gele kanarie, die door zijn luide en ook weer zachte en aangename, nachtegaalachtige zang

angenehmen, nachtigallartigen Gesang, durch sein ruheloses hin- und herspringen im Käfig Leben und Freude verkündet. Sein Gefieder und seine Körperform sind ähnlich dem des deutschen Kanarienvogels, mit dem er ja auch nahe verwandt ist, doch ist er größer, länger und kecker in seinem Wesen, hat größere, stärkere Beine, ein lauterer Organ, ist lebhafter und biegsamer in seinen Bewegungen, tatsächlich stolzer in seiner Haltung und augenscheinlich ein Bild strotzender Gesundheit.

en door zijn levendig heen en weer bewegen in zijn kooi, leven en vreugde verkondigt. Zijn gevederte en lichaamsvorm zijn vergelijkbaar met deze van de Duitse kanarie, waarmee hij ook nauw verwant is, maar hij is groter, langer en stoutmoediger van aard, heeft grotere, sterkere benen, een luider orgaan, is levendiger en soepeler in zijn bewegingen, eigenlijk trotser in zijn houding en blijkbaar een beeld van blakende gezondheid. » Tot daar de heer Kluhs.

“Uit dit stukje geschiedenis”, gaat de heer H. THIJIS verder, “blijkt dat het behartigen van den zang in België eerst aanving omstreeks de helft der 19de eeuw (1850, red.). Het kweken van pluim- of sierkanaries, verminderde naarmate de teelt der zangkanaries toenam. **Te Mechelen waren toen, zoowel als te Antwerpen, vele kweekers. Elk trachtte op eigen onderneming door kruising met harzervogels, zijn ras te verbeteren.** De zwaartste klokkende waterslag trof men aan bij de kwekers in Steendorp, een gehucht, thans gemeente op den linkeroever der Schelde ten zijden van Rupelmonde. Deze vogels waren beduidend grooter en breeder dan de kanaries van de andere kweekcentrums, en door de kruising met de Steendorpsche vogels aan te houden, bleef de klokkende waterslag in Antwerpen, terwijl hij elders, zelfs in Steendorp verliep en teloor ging.” Tot daar de heer Thijs.

Zondag 21 Januarius 1866.

900 Afdruksels.

N° 4.

STAD SINT-TRUIDEN
ANNONCENBLAD
DER PROVINCE LIMBURG,
VERSCHYNENDE DES ZONDAGS.

PER JAER
1 fr. 50
VOOR DE STAD.

Alle brieven en correspondenciën vrachtfry toe te zenden, op het bureau des blads, by
J. VANWEST-RAUSCH, Koermerkt, 16. — De aankondigingen onder de 5 regels zyn
vastgesteld op 50 centimen, en die er boven een 10 centimen den drukregel.

PER JAER
2 fr.
VOOR BUITEN.

SAKSISCHE
KANARIEVOGELS.

W. WIEGAND heeft de eer het publiek bekend te maken dat hy alhier aengekomen is met een schoonen en overgrooten keus van Saksische **KANARIEVOGELS**, zuiver ras; zingende dag en nacht gelyk de nachtegael en gras-musch (fauvette), en voeren ook den zang van den Tyrol uit.

Hy zal cenige dagen verblyven by de gezusters **JONNÉE**, in de Stapelstraet.

De in **St. Andreasberg** – het **belangrijkste kweekcentrum van zangkanaries** gelegen in het **Harzgebergte in Duitsland** – zeer gewaardeerde controleur W. Böcker uit Wetzlar die regelmatig over de Harzerkanarie rapporteert in “**Die Gefiederte Welt**”, maakt in **1876**, en later vanuit zijn veertigjarige ervaring, in zijn boek

Der Kanarienvogel

Beitrage zur Kenntnis der Kanarien
mit besondere Berücksichtigung
der Zucht und Pflege der Harzer Edelroller
zweite Auflage 1886

De Kanarievogel

geïllustreerd handboekje voor de verzorging en de verpleging van den kanarievogel
is er een vertaling van, door J.H. Beekman, met een eerste druk in 1895
en met heruitgaven over een periode van 83 jaar tot de 16de druk in 1978.
Geen enkel kanarieboek is zo lang uitgegeven.

zijn **classificatie van het gezang van deze vogels** in drie geledingen:

1. **G(K)loekvogels of nachtegaalkanaries**,
2. Rolvogels
- en 3. Kollervogels.

Het is verrassend **frappant** om te lezen hoe in zijn beschrijvingen van de nachtegaalkanaries typische kenmerken*), van de later bij ons genoemde en huidige waterslagers, herkenbaar naar voren komen, waardoor wij deze categorie van G(K)loekvogels of nachtegaalkanaries als de voorlopers, de voorouders van het ras, genoemd Belgische Waterslager, kunnen, moeten beschouwen.

*) g(k)loekende tonen, in de aard en de klank van de nachtegaal; staaltonen; korte geslagen toeren in rustig tempo voorgedragen; slagende klokkende waterslag; ook met enkele roltoeren; zwaar doorklinkende fouten; dezelfde uiterlijke kenmerken.

Zur Klassifikation des Gesanges der Harzer Kanarien. Von **W. Böcker** in
Die Gefiederte Welt **1876** (jg5) Nr. 28 S. 271-272

Es gibt vielleicht keine schwierigere Aufgabe, als die möglichst naturgetreue, erschöpfende und deutliche Beschreibung des Gesanges unsers Tonkünstlers, des Harzer Kanarienvogels.

Für einzelne Touren ist kaum eine annähernd richtige Bezeichnung zu finden, für andere gibt es je nach den verschiedenen Gegenden verschiedene Benennungen; es hat ja fast ein jeder Liebhaber seine eigene Art zu hören, und die Sprache der Kanarien in die eigene Muttersprache zu übersetzen, ist so sehr Sache individueller Auffassung, dass man sich nicht darüber wundern kann, wenn, wie es häufig genug geschieht, ein und derselbe Ausdruck für ganz verschiedene Gesangstrofen gebraucht wird.

Over de classificatie van het gezang van de Harzer Kanarievogel. Door **W. Böcker** in
Die Gefiederte Welt **1876** (jg5) Nr. 28 p. 271-272

Een moeilijke opgave

Er is misschien geen moeilikere taak dan het zo natuurgetrouw, volledig en duidelijk mogelijk beschrijven van het gezang van onze toonkunstenaar, de Harzerkanarie.

Want

- Voor sommige toeren is er nauwelijks een benaderend juiste benaming te vinden, te bedenken.

- Voor andere toeren zijn er, afhankelijk van de verschillende streken, verschillende benamingen.

- Bijna elke liefhebber heeft immers zijn eigen manier van luisteren, en het vertalen van de taal van de kanarie naar de eigen moedertaal is zozeer een kwestie van individuele interpretatie dat het niet verwonderlijk is dat, zoals vaak genoeg gebeurt, één en dezelfde uitdrukking gebruikt wordt voor heel verschillende zangstrofen.

Eine Klärung dieser sprachlichen Verirrung, eine allgemein verständliche Bezeichnung der einzelnen Gesangstouren ist gewiss nicht unerwünscht; ich will sie daher, so gut ich es vermag, im Nachstehenden zu geben versuchen.

Zunächst möchte ich indes bemerken, dass man unter einem Kanarienvogel Harzer Rasse nicht, wie jüngst voll einer Seite in diesen Blättern angenommen ist, bloß die im Harz gezüchteten, sondern jeden Vogel versteht, der vermöge ursprünglicher Abstammung und Schule den Gesang der Harzer Vögel sich zu eigen gemacht hat, mag er gezüchtet sein, wo er will.

In dieser Hinsicht steht er im Gegensatze zu dein gemeinen deutschen Kanarienvogel, der Gestalt und Farbe mit ihm gemeinsam haben kann, in Hinsicht des Gesanges ihm aber so unähnlich ist, dass er hierin dein Baumpieper sehr viel näher steht, als seinem nächsten Blutsverwandten, dem Harzer Kanarienvogel.

In 'Der Kanarienvogel', S. 7.

Die Harzer Rasse umfasst die eigentlichen Edelsänger; sie unterscheidet sich von dem gemeinen Kanarienvogel nur durch ihren, im Vergleich zu den gesanglichen Leistungen der Stammrasse und der übrigen Rassen des Kulturvogels gar sehr hervorragenden Gesang.

Der Hauptsitz der Kanarienzucht in der Harzer Rasse ist seit unvordenklichen Zeiten der Harz, in erster Linie St. Andreasberg; von hieraus hat sich die Zucht namentlich in den letzten Jahrzehnten nach allen Theilen Deutschlands, sogar bis über seine Grenzen hinaus verbreitet; jedoch ist die Züchtung in den außerdeutschen Ländern Europas im Großen und Ganzen nicht von Belang. Wenn eine Rasse den Namen deutscher Kanarienvogel verdient, so müsste es demnach die Harzer Rasse sein.

Der Harzer Kanarienvogel wird in den Provinzen Westphalen und Rheinland, sowie in Holland vielfach sächsischer Kanarienvogel genannt; ob die Bezeichnung Tiroler Sänger, die man früher häufig hörte, ebenfalls auf diese Rasse zu beziehen ist, oder ob darunter nur diejenigen Kanarien zu verstehen sind, welche im siebzehnten und achtzehnten Jahrhundert von Imst in Tirol aus in den Handel gebracht

Nochtans

Een verduidelijking van deze taalkundige verwarring, een algemeen begrijpelijke benaming van de afzonderlijke zangtoeren is zeker niet ongewenst; ik zal daarom, voor zover ik dat kan, hieronder een poging doen om deze te geven.

Harzer-ras ?

Allereerst wil ik echter opmerken dat onder een kanarie van het Harzerras niet alleen de in de Harz gekweekte vogels worden verstaan, zoals onlangs op een hele pagina in deze krant werd aangenomen, maar **elke vogel die zich door zijn oorspronkelijke afkomst en opleiding het gezang van de Harzervogels eigen gemaakt heeft**, waar hij ook gefokt mag zijn.

In dit opzicht staat hij in contrast met de gewone Duitse kanarie, die qua vorm en kleur weliswaar overeenkomsten met hem vertoont, maar qua zang zo anders is dat hij in dit opzicht veel meer lijkt op de boompieper dan op zijn naaste bloedverwant, de Harzerkanarie.

In 'Der Kanarienvogel', p. 7.

Het Harzerras omvat de **echte edele zangers**; het onderscheidt zich van de gewone kanarie alleen door zijn zeer uitmuntende zang, dit in vergelijking met de zangprestaties van het stamras en de overige rassen van de cultuurvogel.

Het **hoofdkwartier** van de kanariehouderij van het Harzerras is sinds mensenheugenis de **Harz**, in de eerste plaats **St. Andreasberg**; van hieruit heeft de fokkerij zich vooral in de laatste decennia over alle delen van Duitsland verspreid, zelfs tot over de grenzen heen; de kweek in de niet-Duitse landen van Europa is echter over het algemeen niet van belang. Als een ras de naam Duitse kanarie verdient, dan zou dat dus het Harzerras moeten zijn.

De **Harzer kanarie** wordt in de provincies Westfalen en Rijnland, evenals in Holland, vaak **Saksische kanarie genoemd**; of de benaming Tiroler Kanarie, die vroeger vaak werd gebruikt, ook op dit ras van toepassing is, of dat hiermee alleen die kanaries worden bedoeld die in de zeventiende (*jaren 1600, red.*) en achttiende eeuw (*jaren 1700, red.*) vanuit Imst in Tirol in de handel gebracht zijn, is twijfelachtig. Een ding is

worden sein sollen, ist zweifelhaft; sicher ist nur, dass seit unvordenklichen Zeiten in Tirol nur wenige und geringwertige Vögel gezogen werden.

Die Gefiederte Welt 1877, NR 3, S. 23-24.

Die Farbe spielt dabei fast gar keine Rolle. So sah ich namentlich in einer Züchtereij fast nur fleckige junge Vögel, und doch zeigte sich der Gesang als sehr gut. Die Färbung der meisten Vögel war überhaupt gelb, mit oder ohne Flecken, so dass ich nur wenige bunte und fast gar keine ganz grauen — graugrünen — Vögel fand.

Fortsetzung

Zur Klassifikation des Gesanges der Harzer Kanarien. Von **W. Böcker** in Die Gefiederte Welt **1876** (jg5) Nr. 28 S. 271-272

In Bezug auf den Gesang lassen sich die Harzer Kanarien ohne Schwierigkeit in drei Gruppen Einteilen und zwar:

1. Glückvögel oder Nachtigallenschläger,
2. Rollvögel,
3. Kollervögel.

Der Gesang der ersteren besitzt ein eigenartiges, von dem der zweiten und dritten Gruppe nicht unbedeutend abweichendes Gepräge; er besteht nämlich durchweg aus klangvollen, runden und weichen, mehr oder weniger gluckenden Tönen, die sich fast sämtlich in Worte fassen lassen und in verschiedenen Passagen nahezu, in anderen ganz den Schmelz des Nachtigallengesanges erreichen. Daher rührt auch der Name Nachtigallenschläger.

Man unterscheidet dabei je nach der besonderen Klangfarbe, die immer sehr schön ist, Bass-, Wasser- und Hohlgluckertouren.

Hohlpfeifen- Pfliffe, Flöten- oder Gluckentöne, wie ü-ü-ü, tzü-tzü, tzum-tzum — kommen in dieser Gruppe häufig vor, doch ist die letztere Form, das tiefe, Nachtigall ähnliche tzum-tzuintzum, rein und langsam angeschlagen, in dieser, wie in den anderen Gruppen recht selten, was umso mehr zu bedauern ist, als es gerade die

zeker, dat er al sinds heel lang in Tirol slechts weinig en weinig waardevolle vogels gekweekt worden.

Over het uiterlijke van de Harzerkanarie zegt Böcker, in zijn reisverslag naar de kwekerijen van Andreasberg, in Die Gefiederte Welt 1877 nr.3 p. 23-24, ook het volgende.

De kleur speelt daarbij bijna geen rol. Zo zag ik in een kwekerij bijna alleen maar gevlekte jonge vogels, maar toch bleek hun gezang erg goed te zijn.

De meeste vogels waren **helemaal geel, met of zonder vlekken**, zodat ik maar weinig bonte en bijna geen, helemaal grauwe – grijsgroene – vogels vond.

Vervolg

Over de classificatie van het gezang van de Harzer Kanarievogel. Door **W. Böcker** in Die Gefiederte Welt **1876** (jg5) Nr. 28 p. 271-272

Wat hun gezang betreft, kunnen de Harzerkanaries zonder moeite in drie groepen ingedeeld worden, namelijk:

1. G(K)loekvogels of nachtegaalkanaries,
2. Rolvogels,
3. Kollervogels.

Nachtegaalkanaries

Het gezang van de eerste groep heeft een eigenaardig karakter dat aanzienlijk afwijkt van dat van de tweede en derde groep; het bestaat namelijk volledig uit klankvolle, ronde en zachte, min of meer **g(k)loekende tonen, die bijna allemaal in woorden uitgedrukt kunnen worden en in verschillende passages bijna, in andere volledig, de aard en de klank van het gezang van de nachtegaal bereiken.** Vandaar ook de naam nachtegaal-kanaries.

Afhankelijk van de bijzondere klankkleur, die altijd erg mooi is, onderscheidt men bas-, water- en holgloekertoeren.

met staaltonen

Holle fluiten en fluitjes, fluit- of g(k)loektonen, zoals uu-uu-uu, tzuu-tzuu, tzoem-tzoem, komen in deze groep vaak voor, maar de laatste vorm, het **diepe, nachtegaal-vergelijbare tzoem-tzoem, zuiver en langzaam aangeslagen**, komt in deze groep, net als in de andere groepen, vrij zelden voor, wat des te meer te

schönste Form der Hohlpeife ausmacht.

Ganz ohne Rollen sind die Gluckvögel nicht, wenigstens kommt bei den meisten eine tiefe Knarre, eine Lachrolle, oder eine Rolle in der mittleren Tonlage oder endlich eine Schwirrrolle vor.

Die einzelnen Strofen des Gluckergesanges sind in der Regel kurz, wie überhaupt bei allen drei Gruppen die klangvollsten tiefsten Touren nicht selten auch als die kürzesten gelten müssen. Ausnahmen kommen vor und dann sind solche langen Gluckertouren ein wahres Prachtstück im Gesänge der Harzer Kanarien überhaupt. Das Zeitmaß der einzelnen Passagen ist in den meisten Fällen ein langsames, mitunter ein außerordentlich ruhiges, deutliches Betonen einzelner Worte.

Man unterscheidet im allgemeinen Bass- und Hohlglucker. Bei den ersteren herrscht als Grundton ein a oder o, bei den letzteren ein u oder ü vor; im Übrigen könnten sie mit verschiedenen Konsonanten intoniert werden. Wiegands Schnatterglucker — man sehe Dr. Ruß' „Der Kanarienvogel“, 2. Auflage S. 29 — ist sicher eine Bassglucker; sie führt ihren Namen von ihrer eigentlichen Wurzel, der gewöhnlichen Schnatter, hat aber vor dieser eine weit größere Klangfülle voraus. Dass derartige sehr schöne Gluckertöne sich bei jungen Vögeln aus der Schnatter leicht entwickeln, habe ich bei meinen Vögeln mehrfach zu beobachten Gelegenheit gehabt.

Wiegands Wasserglucker ist dagegen eine Hohlglucker, nämlich das reine kluck, kluck, kluck. Sie kommt auch noch in einer andern Form vor, erinnert aber immer an das langsame Pullen einer ausfließenden, gefüllten Wasserflasche.

So schön, wie die Gluckertouren aus der geschmeidigen Kehle des kleinen Tonkünstlers dem Ohre von Kennern und Nichtkennern

betreuen is omdat het juist de mooiste vorm van de holle fluit is.

De gloekvogels zijn **niet helemaal zonder rollen**; bij de meeste komt tenminste een diepe knar, een lachrol, of een rol in het middenregister of ten slotte een zoemrol voor.

De afzonderlijke strofen, **toeren**, van de kloekzangers zijn **over het algemeen kort**, zoals bij alle drie de groepen de meest klankvolle diepe toeren niet zelden ook als de kortste beschouwd moeten worden. Er zijn uitzonderingen en dan zijn zulke lange kloektoeren een waar juweeltje in het gezang van de Harzerkanaries. Het **tempo** van de afzonderlijke passages is in de meeste gevallen **langzaam, soms buitengewoon rustig**, met een **duidelijk benadrukken van de afzonderlijke woorden** (*duidelijk onderbroken, afgezette toerlettergrepen; geslagen toeren dus, in contrast tot de roltoeren, red.*).

Over het algemeen wordt er onderscheid gemaakt tussen bas- en holle gloekers. Bij de eerste overheerst een a of o als grondtoon, bij de laatste een oe of uu; verder kunnen ze met verschillende medeklinkers (*bijvoorbeeld harde zoals k of zachte als g, red.*) gebruikt worden waarmee de beklemtoning gevarieerd wordt.

Wiegands schnattergloeker — zie Dr. Russ' „Der Kanarienvogel“, 2de uitgave p. 29 — is zeker een basgloeker; hij dankt zijn naam aan zijn eigenlijke oorsprong, de gewone schnatter, maar heeft een veel grotere klankrijkdom dan deze. Dat zulke mooie geluiden zich bij jonge vogels gemakkelijk uit de schnatter ontwikkelen, heb ik bij mijn vogels meerdere malen kunnen observeren.

en (slagende) klokkende waterslag

Wiegands **watergloeker** is daarentegen een holle gloeker, namelijk het zuivere kloek, kloek, kloek (*of gloek, gloek, gloek*). Deze komt ook nog in een andere vorm voor, maar **doet altijd denken aan het langzaam en krachtig in schokken, gutschend leeglopen van een gevulde waterfles**.

Zo mooi als de gloektoeren uit de soepele keel van de kleine geluidskunstenaar klinken in de oren van kenners en niet-kenners, zo houterig

erklingen, so hölzern und inhaltsleer nimmt sich das geschriebene Wort, welches man an ihre Stelle setzen könnte, aus; ich glaube es daher den freundlichen Lesern schuldig zu sein, eine weitere Beschreibung der einzelnen Passagen zu unterlassen.

Ganz reine Gluckerstämme sind ebenso selten, wie ganz reine Stämme von Rollvögeln.

Zu Anfang der vierziger Jahre besaß ich zwei Vögel aus dieser Gruppe, derer Gesanges ich mich noch jetzt mit großen Vergnügen erinnere. Drei gerade Pfeife von größtem Wohlklang, mit nie fehlender Sicherheit vorgetragen, bildeten den Anfang des weichen und volltönenden Liedes, worauf fünf Gluckertouren in den verschiedensten Tonlagen folgten. Diese erste Periode wurde abgeschlossen durch die im allgemeinen sehr seltene Ruckpfeife — woi-woi-woi, oder boi-boi-boi-boi, langsam und präzis vorgetragen —; dann folgt eine zweite Periode anderer Hohl- und Bassglucker und als Schluss des immer gleich schönen Gesanges eilte Hohlrolle und das übliche tzü-tzü-tzü. Das ist so ziemlich Alles, was man von guten Gluckvögeln verlangen kann.

Bei anderen Züchtern und Liebhabern und zuletzt in Andreasberg in einigen Stämmen habe ich dann noch rein schlagende Gluckvögel, aber mit ganz anderer Vortragsweise gehört, im allgemeinen aber wahrgenommen, dass eigentliche Gesangeskenner feine Rollvögel den Gluckvögeln vorziehen. Dies mag teils am Mangel verschiedenartiger tiefer Rollen im Gluckerschlag, teils auch daran liegen, dass, wenn der letztere nicht ganz rein ist, die Fehler der markigen Stimme des Gluckvogels wegen umso deutlicher hervortreten.

Wiederholen Gluckervögel im Gesänge gewisse Gluckertouren oder lassen sie deren auch viele auf einander folgen, so nennt man sie vorzugsweise Doppelglucker. Haben sie vorwiegend Rollen und nur einige Gluckerpassagen, so gehören sie in die Kategorie der Rollvögel mit Glucken.

en inhoudsloos komen de geschreven woorden over die in hun plaats zouden kunnen gezet worden; ik vind het daarom mijn plicht tegenover de vriendelijke lezers om af te zien van een verdere beschrijving van de afzonderlijke passages.

maar ook storende fouten

Volledig zuivere gloekerstammen zijn even zeldzaam als volledig zuivere stammen van rolvogels.

Aan het begin van de jaren veertig (1840, red.) bezat ik twee vogels uit deze groep, waarvan ik me het gezang nog steeds met veel plezier herinner. Drie rechte fluitjes van de grootste welluidendheid, met nooit falende zekerheid uitgevoerd, vormden het begin van het zachte en vol-klinkende lied, waarna vijf gloekertouren in de meest uiteenlopende toonhoogtes volgden. Deze eerste periode werd afgesloten met de over het algemeen zeer zeldzame slagfluit — woi-woi-woi, of boi-boi-boi-boi, langzaam en nauwkeurig uitgevoerd —, daarna volgt een tweede periode met andere holle en basgeluiden en als afsluiting van het altijd even mooie gezang een holle rol en het gebruikelijke tzuu-tzuu-tzuu. Dat is zo ongeveer alles wat je van goede kloekvogels kunt verlangen.

Bij andere kwekers en liefhebbers en ten slotte in Andreasberg heb ik in enkele stammen nog zuiver zingende gloekvogels gehoord, maar met een heel andere voordrachtswijze, manier van zingen; **over het algemeen** heb ik echter gemerkt dat **echte zangkenner de voorkeur geven aan fijne rolvogels boven gloekvogels.**

Dit kan deels **te wijten zijn aan het ontbreken van verschillende diepe rollen** in de gloekersang, deels ook aan het feit dat, als deze laatste niet helemaal zuiver is, **door de krachtige stem van de gloekvogel, de fouten des te duidelijker naar voren komen.**

Als gloekvogels bepaalde gloekertouren in hun gezang herhalen of er veel achter elkaar laten volgen, noem ik ze bij voorkeur **dubbelgloeker.**

Als ze voornamelijk rollen en slechts enkele gloekpassages hebben, behoren ze tot de categorie van rollende vogels met gloeken.

In 'Der Kanarienvogel', S. 17-18.

Die Gluckvögel oder Nachtigallenschläger zeichnen sich weniger durch lange Rollen, als durch einzelne brillante Touren aus, die lebhaft an den Gesang der Nachtigall erinnern; daher der Name Nachtigallenschläger. Diese Touren haben eine gluckende, pullende Form, daher der Name Gluckvögel.

Die Gluckvögel haben ein volles Organ; ihre Rollen sind meist kurz und ihre Fehler breit; sie ähneln an Gesänge noch am meisten dem Wildlinge, sind aber doch als eine veredelte Rasse zu betrachten, da das ganze Lied wegen des Mangels aller schuppenden Töne und bei der größeren Klangfülle einen bessern Eindruck macht. Wegen ihrer kürzeren Rollen und der stärker vorgetragenen Fehler ist ihre Zucht in den letzten Jahren zum Vorteil der reinen Rollvögel mehr und mehr eingeschränkt, so dass sie anfangen selten zu werden.

Fast noch seltener als die Gluckvögel sind in neuerer Zeit die Kollervögel geworden. Diese hatten sich vor etwa einem halben Jahrhundert in Andreasberg aus reinen Rollvögeln zufällig herausgebildet und wurden in der Rheinprovinz durch die verstorbene Händlerin Frau Dölitzsch und deren Kinder, die Frau Nussbaum, den ebenfalls verstorbenen Wilhelm Doelitzsch und durch ihren Schwiegersohn, Maler Bleyer, welcher den Stamm gegenwärtig noch fortzüchtet, in den Handel gebracht und von den Abnehmern zur Zucht weiter verwendet. Die Züchtung blieb aber immer auf einen kleinen Kreis beschränkt, weil nicht jeder junge Vogel die Koller — das charakteristische Merkmal der Kollervögel — erlernte und der ganze Stamm nicht frei war von einem mehr oder weniger breit vorgetragenen Fehler (zit zit zit), so dass die Liebhaber sie dieserhalb auch wohl abschafften. In den letzten Jahren hat mit Rücksicht auf die Vorliebe der Liebhaber für reinen Gesang der Kollervogel dem Rollvogel in manchen Züchtereien Platz machen müssen.

In 'Der Kanarienvogel', S. 19-20.

"Ein guter Vogel muss nur rollen und tüten", sagten die Andreasberger in jener Zeit.

In 'Der Kanarienvogel', p. 17-18.

De g(k)loekvogels of nachtegaalkanaries onderscheiden zich minder door lange rollen dan door afzonderlijke briljante toeren, die levendig doen denken aan het gezang van de nachtegaal; vandaar de naam nachtegaalslager. Deze toeren hebben een g(k)loekende, eerder langzaam in tempo en afgezette voorgedragen vorm, vandaar de naam g(k)loekvogels.

De gloekvogels hebben een vol orgaan (*volle stem, red.*); hun rollen zijn meestal kort en hun fouten breed; ze lijken qua gezang nog het meest op de wildling, maar moeten toch als een veredeld ras beschouwd worden, omdat het hele lied, door het ontbreken van alle tsjappende tonen (sjap sjap sjap en sjep sjep sjep, zeer grove fouten) en door de grotere klankvolheid, een betere indruk maakt. Vanwege hun kortere rollen en de sterker voorgedragen fouten is hun kweek de laatste jaren steeds meer beperkt ten gunste van de zuivere (*foutarme, red.*) rolvogels, zodat ze zeldzaam beginnen te worden.

Zelfs nog zeldzamer dan de G(k)loekvogels zijn in recentere tijden **de kollervogels** geworden. Deze waren ongeveer een halve eeuw geleden in Andreasberg toevallig ontstaan uit zuivere rolvogels en werden in de Rijnprovincie in de handel gebracht door de overleden handelaarster mevrouw Dölitzsch en haar kinderen, mevrouw Nussbaum, de eveneens overleden Wilhelm Dölitzsch en door zijn schoonzoon, schilder Bleyer, die het ras momenteel nog steeds fokt, in de handel gebracht en door de kopers verder gebruikt voor de kweek. De kweek bleef echter altijd beperkt tot een kleine kring, omdat niet elke jonge vogel de koller — de karakteristieke, kenmerkende toer van de kollervogels (*een eigenaardige drieklank op oo, eu of uu, zelden op oe*) — leerde en de hele stam niet vrij was van een min of meer breed voorkomende fout (zit zit zit), zodat de liefhebbers ze daarom ook afschaften. In de afgelopen jaren heeft de kollervogel, gezien de voorkeur van liefhebbers voor zuiver gezang, in sommige kwekerijen plaats moeten maken voor de rolvogel.

In 'Der Kanarienvogel', p. 19-20.

"Een goede vogel hoeft alleen maar te rollen en te fluiten", zeiden de Andreasbergers in die tijd.

Die Rollen sollen auch möglichst lang und tief sein und von der Höhe zur Tiefe oder umgekehrt gehen. Die Rollen der höhern Stimmlage, (Schwirr- und Lispelrolle), obgleich gewöhnlich von beträchtlicher Länge, sind weniger beliebt, als die aus tiefer Brust vorgetragenen Baß-Rollen und die volltönend gebrachten Hohltouren (Hohl- und Gluckrollen), sowie die etwas weniger tiefe, aber immer noch klangvolle Klingelrolle.

Die Hohlpipeifen sollen tief und rein sein und möglichst langsam angeschlagen oder vorgetragen werden; sie bilden namentlich für die Nichtkenner und die Halbkenner eine sehr erwünschte Zierde des Gesangs, können auch für den Kenner als solche gelten, wenn sie nicht zu häufig den Rollen eingefügt werden.

De rollen (*bij de rolvogels, red.*) moeten ook zo lang en diep mogelijk zijn en van hoog naar laag gaan of omgekeerd. De rollen in het hogere stembereik, hoewel meestal van aanzienlijke lengte, zijn minder populair dan de basrollen die vanuit de diepe borst uitgevoerd worden en de vol klinkende holle rollen (hol- en gloekerrollen), evenals de ietwat minder diepe, maar nog steeds klankvolle (bel)rol.

De **holle fluiten** moeten diep en zuiver zijn en zo langzaam mogelijk worden aangeslagen of uitgevoerd; ze vormen met name voor de leken en de half-geleerden een zeer gewenste versiering van de zang, maar kunnen ook voor de kenners als zodanig gelden, mits ze niet te vaak in de rollen worden ingevoegd.

Conclusie

De Belgische Waterslager stamt af van de Nachtegaal-kanarie,

uit het Duitse Harz-gebergte in het derde kwart van de negentiende eeuw (1850-1875), die, zoals uit historische documenten uit dezelfde periode blijkt, ook wel Saksische kanarie genoemd wordt en hoofdzakelijk apart voorgedragen g(k)loekende tonen zingt in de aard en de klank van het gezang van de nachtegaal. Afhankelijk van de bijzondere klankkleur onderscheidt men bas-, water- en hol-g(k)loektoeren.

In Duitsland (St. Andreasberg) verdwenen, door de drang naar foutvrije zangkanaries en de zucht naar zuivere roltoeren, de Nachtegaal-kanaries en ook de Koller-vogels van het toneel; deze vogels moesten, gezien de voorkeur, van de handelaars en de liefhebbers, voor zuiver, diep gezongen en lang aangehouden rollend gezang, in de kwekerijen plaats maken voor de rolvogel, de Harzer-Edelroller.

En terwijl dergelijke zangkanaries in Duitsland geleidelijk aan verdwenen, hield men in België, in de Vlaamse kweekcentra (zoals Antwerpen en Mechelen) hardnekkig vast aan de kanarie met het nachtegaalachtige lied.

Omstreeks die tijd ontstonden ook de verenigingen en de waterslagercultuur kwam op gang. De '(Koninklijke) Verenigde Vrienden van Antwerpen' was de eerste vereniging in 1872, en de (Koninklijke) Belgische Federatie van Kanarielifhebbers – (K)BF – werd opgericht in 1905.

Onze zangkanarie kreeg zijn naam op de tweede jaarvergadering der Belgische Federatie, gehouden in «De Graanmaat» te St.-Niklaas, alwaar de Belgische kwekers overeen kwamen onze vogel voortaan met de naam «**Belgische Waterslager**» te bestempelen. Deze naam bevredigde al de liefhebbers der verschillende Belgische kweekcentrums als de schoonste en passendste naam die men onze vogel geven kan. (H. Thijs)

Gezien zijn afkomst mag men dus van zangkanariëkwekers, in het bijzonder de waterslagerkwekers, een meer dan gewone belangstelling voor de nachtegaal en zijn lied verwachten.

KBR - Belgicapress

:: Het Handelsblad (van Antwerpen) 27-05-1873 (4)

Aankomst
bij P. VAN
GELDER,
Heiliggeest-
straat, 10, in
den *H. Geest*,
van een keus
van acht
**soorten Saksische
kanarievogels**, bestaan-
de in rond de 300 stuks Rolders,
Waterslagers en verscheidene met
de stem van den Weernernachte-
gaal. Alle zingende zoo goed des
avonds bij het licht als bij klaren
dag. Te zien tot 6 juni.
J. ZUCKERKANDL,
1611 van Dresden.